

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a členiek senátu JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcov **1/ F. Ch.** a **2/ I. Ch.**, bývajúcich v B., zastúpených JUDr. M. Ď., advokátom so sídlom v B., proti žalovanému **J. Ž.**, bývajúcemu v M., **o určenie neplatnosti darovacej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 71/1999, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. februára 2009 sp. zn. 3 Co 119/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 30. novembra 2006 č.k. 9 C 71/1999-146 vyhovel žalobe a určil, že je neplatná darovacia zmluva z 10. novembra 1998 uzavretá medzi darkyňou J. M. (pôvodnou žalobkyňou, ktorá v priebehu konania zomrela) a obdarovaným J. Ž. (žalovaný) ohľadom nehnuteľnosti v katastrálnom území S. vedenej na liste vlastníctva č. X. ako byt č. X. na X. podlaží bytového domu súpisné č. X. na Š. ulici č. X. v B.,

spoluvlastnícky podiel X. na spoločných častiach, zariadeniach, príslušenstve tohto bytového domu a spoluvlastnícky podiel X. na parcele č. X. – záhrada vo výmere X. m² a parcele č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m² (ďalej len „darovacia zmluva“). Rozhodol tiež o trovách konania. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, predovšetkým dokazovania znaleckým posudkom MUDr. G. H., ktorým mal preukázané, že daryňa J. M. v čase uzavretia darovacej zmluvy trpela trvalou duševnou poruchou progredujúceho charakteru (demenciou zmiešanej genézy Alzheimerovho typu), ktorá ju robila neschopnou uzavrieť darovaciu zmluvu. Vzhľadom na to je tento právny úkon neplatný v zmysle § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a § 148 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. februára 2009 sp. zn. 3 Co 119/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Zároveň rozhodol o trovách konania. Vychádzal z toho, že na určení neplatnosti darovacej zmluvy nie je daný naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. I. keby žalobe bolo vyhovené, nebol by tým pre žalobcov privodený priaznivejší stav, lebo katastrálny úrad by na podklade výroku rozsudku určujúceho neplatnosť darovacej zmluvy nezapísal (spolu)vlastnícke právo žalobcov 1/ a 2/ k dotknutej nehnuteľnosti. Určením požadovaným žalobcami 1/ a 2/ by sa spornosť vzťahu účastníkov konania definitívne neodstránila, pretože takéto určenie by nedalo odpoveď na primárnu spornú otázku – kto je vlastníkom nehnuteľnosti.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ dovolanie, v ktorom uviedli, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa ich názoru je darovacia zmluva absolútne neplatná (§ 39 Občianskeho zákonníka) a odvolací súd neposúdil otázku existencie ich naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti darovacej zmluvy správne. Poukázali na to, že sú univerzálnymi závetnými dedičmi daryne, ktorá bola protiprávne pozbavená jej vlastníctva. Je potrebné, aby sa posúdila platnosť darovacej zmluvy, lebo táto otázka je významná pre usporiadanie vzťahu so žalovaným. Navrhli, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania (žalobou) možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (vid' rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996).

Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane

vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Ak žalobca svoj naliehavý právny záujem na požadovanom určení nepreukáže (nevysvetlí, neosvedčí), predstavuje nedostatok naliehavého právneho záujmu samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací žaloba nemôže obstáť a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu žaloby (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 91/2006).

Žalobcovia 1/ a 2/ v žalobe, ani na súdnych pojednávaniach pred súdom prvého stupňa ničím nevysvetlili, v čom spočíva ich naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O.s.p.) na určení neplatnosti darovacej zmluvy. Okresný súd Bratislava I ich v danom prípade k takému vysvetleniu nevedol, existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení bližšie nezisťoval a meritórnym rozhodnutím – rozsudkom z 30. novembra 2006 č.k. 9 C 71/1999-146 určil, že darovacia zmluva je neplatná.

Krajský súd v Bratislave žalobcom 1/ a 2/ (a ich právnej zástupkyňi) vytvoril na odvolacom pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 26. februára 2009, procesnú možnosť vysvetliť, v čom konkrétne spočíva ich naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Zo zápisnice o tomto pojednávaní (č.l. 184 spisu) vyplýva, že ich právna zástupkyňa sa v tomto smere vyjadrila tak, že „v rozsudku nechýba tento predpoklad“ a dodala, že „tento rozsudok (podľa všetkého mala na mysli rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 91/2006, ktorý bol pripojený k odvolaniu) nie je na predmet a obsah žaloby použiteľný. Naliehavý právny záujem je v celom rozsahu aj v odvolacom konaní daný“. Žalobkyňa 2/ vyvodzovala naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení neplatnosti darovacej zmluvy z toho, že „na rozdiel od žalovaného sa o pôvodnú vlastníčku bytu starala, žalovaný ani nevedel, kedy zomrela“.

Za tejto situácie dospel odvolací súd k záveru, s ktorým sa stotožňuje aj dovolací súd, že žalobcovia 1/ a 2/ ani v odvolacom konaní napriek výzve súdu nevedeli vysvetliť, v čom spočíva ich naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacej zmluvy, resp. v čom by situácia, ktorá by nastala v prípade určenia neplatnosti darovacej zmluvy, bola pre žalobcov 1/ a 2/ priaznivejšia v porovnaní so situáciou pred určením jej neplatnosti.

Dovolací súd dodáva, že vzhľadom na prieskumnú povahu dovolacieho konania nebolo možné vziať na zreteľ nové (v konaní na súdoch nižších stupňov netvrdené skutkové okolnosti), s poukazom na ktoré žalobcovia 1/ a 2/ až dodatočne (po právoplatnom skončení konania) v dovolaní vysvetľovali ich naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že v dovolaní je neopodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.; dovolanie preto zamietol (§ 243b O.s.p.).

Procesne úspešnému žalovanému nepriznal dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na priznanie náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5, § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. marca 2011

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková